

تاریخ حقوق

یا

قضا در عصر قاجار و پهلوی اول

ویراست ۲۰۳۰

محمد منصورى بروجنى - دانشگاه اصفهان - مهرماه ۱۴۰۳

۱ هدف درس

شناخت پیشینه دستگاه قضایی کشور؛ پیدا کردن دید تکاملی به دستگاه قضایی؛ و آشنایی با مسائلی که منجر به برآمدن نظم قضایی پسامشروطیت و سپس نظم قضایی پسانقلاب اسلامی شد.

۲ منبع درس

منبع اصلی:

تحول نظام قضایی ایران در دوره پهلوی؛ حسن زندیه؛ پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ تابستان ۱۳۹۲.

منبع تکمیلی (غیر الزامی برای گذراندان واحد):

نظام قضایی عصر قاجار و پهلوی؛ (مقالاتی از) ویلم فلور و امین بنانی؛ مترجم: حسن زندیه؛ پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ پاییز ۱۳۹۸.

۳ روش

با توجه به ارزش درس، جلسات کلاس به صورت سخنرانی ۵۰ الی ۶۰ دقیقه‌ای برگزار می‌گردد.

مطالعه منابع پیشنهادی الزامی نیست، اما برای انس با مطالب مطروحه در هر جلسه سخنرانی، توصیه می‌گردد.

۴ برنامه جلسات

۴/۱ معارفه و آشنایی با برنامه درس

۴/۲ مقدمه‌ای در ضرورت مطالعه تاریخی حقوق

منبع پیشنهادی: سلطانی، سیدناصر؛ آغاز رویکرد غیرتاریخی به حقوق اساسی در ایران (اولین درسنامه حقوق اساسی)؛

پژوهشهای حقوقی بهار و تابستان ۱۳۸۸ - شماره ۱۵ - از ۱۲۹ تا ۱۴۹.

۴/۳ آشنایی با نهادهای قضایی عصر صفوی

منبع پیشنهادی:

Abisaab, Rula Jurdi; 2018, "Delivering Justice: The Monarch's 'Urfi Courts and the Shari'A in Safavid Iran"., in The Oxford Handbook of Islamic Law.

۴/۴ نهادهای قضایی و تقنینی پیشامشروطه قاجار

منبع پیشنهادی: ثواقب، جهانبخش؛ مجازات‌های عرفی مجرمان در عصر قاجاریه (از آغاز تا مشروطه ۱۲۰۹-۱۳۲۴ق)؛ جستارهای تاریخی بهار و تابستان ۱۳۹۴، سال ششم - شماره ۱ - از ۲۳ تا ۴۶.

۴/۵ دوگانه محاکم شرعی و عرفی

منبع پیشنهادی: طیبی، محمد؛ محاکم شرع در دوره قاجاریه - تا انقلاب مشروطه -؛ پژوهش‌های تعلیم و تربیت اسلامی پاییز ۱۳۸۷ - شماره ۳ - از ۱۸۱ تا ۲۰۰.

۴/۶ تلاش‌های اصلاحی در نظام قضایی پیشامشروطه

منبع پیشنهادی: طیبی، سید محمد؛ بست و بست نشینی در دوره قاجاریه (تا انقلاب مشروطه)؛ نامه تاریخ پژوهان پاییز ۱۳۸۹ - شماره ۲۳ - از ۸۰ تا ۹۵.

۴/۷ مسئله کاپیتولاسیون

طیبی، سید محمد؛ پی آمدهای قضایی کاپیتولاسیون؛ حافظ نیمه اول مرداد ۱۳۸۵ - شماره ۳۲ (3 صفحه - از ۱۰۹ تا ۱۱۱)

۴/۸ نخستین کوشش‌های تأسیس نظام دادرسی پس از مشروطه

منابع پیشنهادی:

اجتهادی، مصطفی؛ ساختار قدرت در عهد قاجاریه از آغاز تا انقلاب مشروطه؛ نشر دانش بهمن و اسفند ۱۳۷۱ - شماره ۷۴ - از ۹ تا ۱۷.

مهدوی دامغانی، احمد؛ (محاکم قضایی قاجاریه؟)؛ حافظ خرداد ۱۳۸۳ - شماره ۳ - از ۳۰ تا ۳۵.

متمم قانون اساسی مشروطیت

قانون اصول تشکیلات عدلیه و محاضر شرعیه و حکام صلحیه (کتاب اول و دوم)

۴/۹ مروری بر برخی دیدگاه‌های سیدحسن مدرس

منبع پیشنهادی: قوانین موقتی اصول محاکمات حقوقی - مواد ۱۴۲ الی ۱۴۹.

۴/۱۰ زمینه‌های برآمدن رضاشاه پهلوی و کارکردهای رژیم وی
منبع پیشنهادی: منبع اصلی، فصل دوم.

۴/۱۱ زندگی شغلی و سیاسی علی اکبرخان داور
منبع پیشنهادی: منبع اصلی، فصل سوم.

۴/۱۲ انگیزه‌های دولت پهلوی برای نوسازی قضایی
منبع پیشنهادی: منبع اصلی، فصل چهارم.

۴/۱۳ اصلاحات قضایی داور (۱): انحلال محاکم عدلیه
منبع پیشنهادی: منبع اصلی، فصل پنجم.

۴/۱۴ اصلاحات قضایی داور (۲): تحول در نیروی انسانی - تغییر سازمان اداری و قضایی
منبع پیشنهادی: منبع اصلی، فصل ششم.

۴/۱۵ تاریخ تدوین و تصویب قانون مدنی
منبع پیشنهادی: فاطمی قمی، سیدمحمد؛ خاطرات سیدمحمد فاطمی قمی (۱۲۹۴ق - ۱۳۲۴ش) (نویسنده قانون مدنی و مستشار دیوان تمیز)؛ به کوشش احمدرضا نایینی و حسن زندیه؛ کتابخانه موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی؛ ۱۳۹۶.

۵ ارزشیابی

۵/۱ آزمون پایان ترم (۲۰ نمره)

آزمون چندگزینه‌ای از منبع اصلی. نمره. نمره آزمون تستی با ضریب ۱.۲ محاسبه می‌شود.